

Кулик О. Д.

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

ГЕНДЕРНО МАРКОВАНА ЛЕКСИКА ПРОФЕСІЙНОЇ СФЕРИ У ЛЕКСИКОГРАФІЧНОМУ ВІДДЗЕРКАЛЕННІ (НА ПРИКЛАДІ ФРАГМЕНТА СУМ-20)

У статті розглянуто маніфестацію гендерних стереотипів у нормативних документах та авторитетних довідкових джерелах.

У новій редакції Українського правопису-2019 вперше було унормовано вживання фемінітивів, але й до сьогодні законодавчо у переліку професій усе залишилося без змін: незважаючи на те, що 18.08.2020 Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України затвердило наказ про зміну № 9 до класифікатора професій, у класифікаторі спостерігаємо лише «вкраплення» гендерно нейтральної лексики на позначення професій. Те саме спостерігаємо й у авторитетних довідкових джерелах, зокрема Словникові української мови у 20 томах. Із-поміж реєстрових одиниць на букву А ми виявили 120 слів на позначення професій, пов'язаних з гендером, із яких 90 слів з ознаками тільки чоловічого роду (маскулінитиви), 30 слів з ознаками і чоловічого (маскулінитиви), і жіночого (фемінітиви) родів, 0 слів з ознаками лише жіночого роду (фемінітиви). Таку диспропорцію можна пояснити історично сформованими особливостями поділу професійної діяльності, де чоловікам належить незаперечна першість. Саме тому на 12 маскулінитивів наявні лише 4 відповідних фемінітиви. Ми з'ясували, що в словникові наявна асиметрія в назвах чоловічих і жіночих професій, хобі та захоплень.

Із урахуванням змін, зафіксованих в Українському правописі-2019, з опертям на § 32, п. 4 (Правопис не пропонує ніяких жіночих назв посад чи професій. Він тільки подає суфікси, за допомогою яких ті назви можна утворити) запропоновано фемінітиви, що мали би бути зафіксовані у СУМ-20. Висновковано: щоб уживання фемінітивів на позначення професій і посад у мовленні стало нормативним, вони мають бути: 1) віддзеркалені в класифікаторі професій; 2) зафіксовані у словниках, зокрема СУМ-20.

Ключові слова: гендерна рівність, українська мова, назви людей за професійною ознакою, класифікатор професій, Словник української мови у 20 томах.

Постановка проблеми. Кількість сучасної лінгвістичної літератури, скерованої на дослідження взаємодії гендеру й мови, зростає. Це зумовлено тим, що, по-перше, в пострадянських країнах до середини 1990-х рр. відповідного напрямку досліджень у цілому не існувало, а отже, природною є спроба вчених заповнити цю прогалину, по-друге, закономірним є їхнє прагнення ввести до наукового обігу і адаптувати західну, насамперед англійськомовну, традицію гендерно орієнтованих досліджень. Гендер належить до чинників, які завжди більшою чи меншою мірою наявні в комунікації.

Звісно ж, взаємодія мови і культури (з урахуванням гендерного чинника) універсальна в тому сенсі, що наявна у всіх мовах і культурах. З іншого боку, вона має національну специфіку. При цьому таку взаємодію досліджують і аналізують різноаспектно. Однак, на нашу думку,

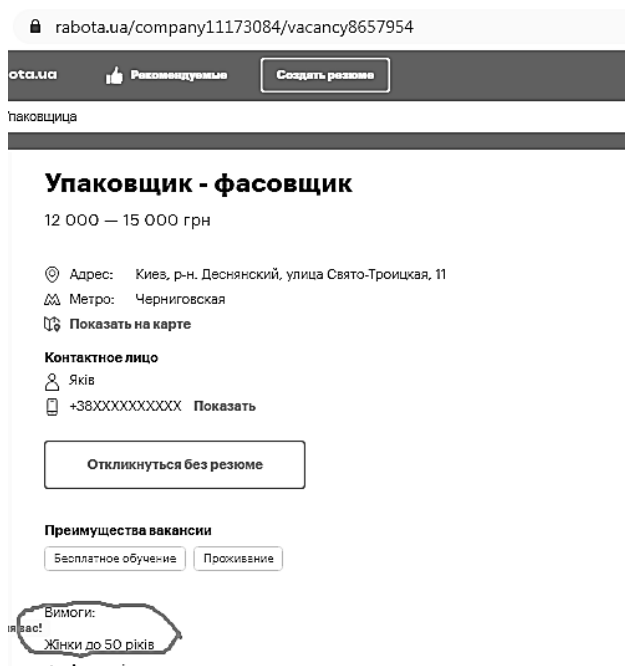
наукових робіт, скерованих на дослідження взаємодії мовних явищ і гендеру, недостатньо, надто якщо врахувати проблеми гендерної рівності в професійній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз теоретичних джерел засвідчив зростання інтересу дослідників до взаємодії і взаємовпливу мови й гендеру, але, переважно, на матеріалі англійської та інших іноземних мов (А. Арцишевська, Г. Батюк, І. Бехта, О. Бессонова, Н. Борисенко, Ж. Буць, О. Дудоладова, Г. Емірсуїнова, О. Козачишина, А. Мартинюк, В. Остапенко, К. Пищикова, А. Семенюк й ін.) або ж у порівняльному аспекті (О. Бондаренко, Л. Ботіна, Т. Дегтярьова, І. Сербез, І. Стешин, О. Чистяк). Лише дві праці з-поміж значної, проаналізованої нами, кількості скеровані на гендерний аспект української мови: колективна монографія «Гендерна лінгвістика в Україні: історія, теоретичні засади,

дискурсивна практика» Т. Космеди, Н. Карпенко, Т. Осіпової, Л. Саліонович, О. Халіман та наукова студія «Гендерна лінгвістика і малопродуктивні словотворчі засоби» А. Нелюби. Уважаємо, що гендерний аспект української мови студійований українськими дослідниками на глибокому матеріалі, але кількісно таких праць замало для того, щоб вповні висвітлити проблему мовної репрезентації гендерної рівності в професійній сфері, що й зумовило вибір теми дослідження.

Постановка завдання. Виявити гендерно марковану лексику професійної сфери в лексикографічному віддзеркаленні (на прикладі фрагмента СУМ-20); з опертям на правила Українського правопису-2019 (§ 32, п. 4) запропонувати фемінітиви, що мали би бути зафіксовані у СУМ-20.

Виклад основного матеріалу. У свідомості повсякдення мовці мають стійкі уявлення про розподіл професій за ознакою статі. Саме назва професії часто приховано вміщує її гендерну ідентифікацію. Наприклад, частіше вживають слово «няня», аніж «нянь», «пілот», аніж «пілотеса», «програміст» аніж «програмістка». Цьому, вважаємо, сприяють й упередження роботодавців. На ринку праці й до сьогодні частина вакансій містить вказівку на стать працівника. Наприклад, як бачимо з оголошень на сайті robota.ua, для однієї й тієї самої посади «пакувальник» в м. Київ один роботодавець вимагає молодого чоловіка (до 27 років), другий – молоду або зрілу жінку (до 50 років), у самій же назві професії не спостерігаємо фемінітивів:



robota.ua/company11173084/vacancy8657954

отак.ua Рекомендуюемо Сподіється резюме

паковщица

Упаковщик - фасовщик

12 000 — 15 000 грн

Адрес: Київ, р-н. Деснянський, улица Свято-Троїцькая, 11
Метро: Черниговская
Показати на карті

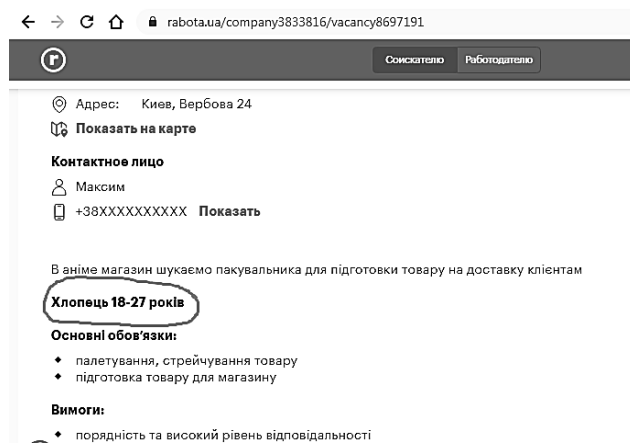
Контактное лицо
Яків
+38XXXXXXXXX Показати

Откликнуться без резюме

Преимущества вакансии
Бесплатное обучение Проквизнание

Вимоги:
Жінки до 50 років

Рис. 1. Оголошення 1 про вакансію пакувальника, розміщене на сайті robota.ua



robota.ua/company3833816/vacancy8697191

Сомкнати Роботодателю

Адрес: Київ, Вербова 24
Показати на карті

Контактное лицо
Максим
+38XXXXXXXXX Показати

Ваніме магазин шукаємо пакувальника для підготовки товару на доставку клієнтам

Хлопець 18-27 років

Основні обов'язки:

- палетування, стрейчування товару
- підготовка товару для магазину

Вимоги:

- порядність та високий рівень відповідальності

Рис. 2. Оголошення 2 про вакансію пакувальника, розміщене на сайті robota.ua

Не всі заявки містять вимоги до статі. Однак відсутність таких вимог НЕ завжди означає, що роботодавцем ця посада видається гендерно нейтральною. Трапляються ситуації, коли гендерний образ робочого місця настільки усталений, що стать претендента видається роботодавцеві априорі зрозумілою і не потребує уточнень.

Розглянемо маніфестацію гендерних стереотипів у нормативних документах та авторитетних довідкових джерелах (зокрема в Словнику української мови у 20 томах).

Хоча новій редакції Українського правопису-2019 [4] вперше було унормовано вживання фемінітивів, й до сьогодні законодавчо в переліку професій все залишилося без змін: незважаючи на те, що 18.08.2020 Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України затвердило наказ про зміну № 9 до класифікатора професій, у класифікаторі спостерігаємо лише «вкраплення» гендерно нейтральної лексики на позначення професій – наприклад, «є: головна медична сестра; **має бути:** головна медична сестра (головний медичний брат)»; «є: акушерка; **має бути:** акушерка (акушер)» й ін., *однак* «є: машиніст термоустановки (спеціальні хімічні виробництва); **має бути:** машиніст термоустановки»; «є: начальник кабінету (лінгафонного, проектного та ін.), **має бути:** начальник (завідувач) кабінету (лінгафонного, проектного та ін.); «є: письменник; **має бути:** письменник (інший автор)» [1]. Якщо проаналізувати класифікатор уважніше, спостерігаємо, що змін відбулося небагато.

З'ясуємо, чи зафіксовані гендерно марковані лексеми на позначення назв професій у Словнику української мови у 20 томах [3]. Означений словник є універсальним довідником із сучасної української мови, має онлайн версію, поєд-

нує науковість з дохідливою формою викладу матеріалу. Його основне завдання – дати повну характеристику слова (його написання, вимови, походження, словозміни, значення, сфери функціонування, сполучуваності), а також показати історичні, естетичні, символічні смислові навантаження слова. Основним критерієм включення слова до словника є його фактичне використання в текстах художньої літератури і науково-популярних видань, у публіцистиці, мові ЗМІ та усному мовленні. Крім загальноживаних слів у словнику наведена основна термінологія сучасної науки і техніки, а також слова, що позначають явища і реалії виробничого, культурного і суспільного життя українського народу.

У СУМ-20 ми проаналізували реєстрові одиниці на букву А.

Виявлено **120** слів на позначення професій, пов'язаних з гендером. Із них **90** слів з ознаками тільки чоловічого роду (маскулінитиви) і **30** слів з ознаками і чоловічого (маскулінитиви), і жіночого (фемінітиви) родів, **0** слів з ознаками лише жіночого роду (фемінітиви). Пояснення цієї диспропорції можна пояснити історично сформованими особливостями поділу професійної діяльності, де чоловікам належить незаперечна першість. Саме тому на **12 маскулінитивів** наявні лише **4 відповідних фемінітиви**. Ми з'ясували, що в словникові наявна асиметрія в назвах чоловічих і жіночих професій, хобі і захоплень.

Початково «чоловічих» назв на позначення роду занять в СУМ-20 у реєстрових одиницях на букву А безліч: *абрек, акустик, акціонер, алебардист, аліментник, алергік, алерголог, алмазник, альфонс, аналітик, анахорет, апостол, арбітр, арлекін, армієць, артільник, артилерист, археолог, архітектор, ас, аташе, аудитор, аукціоніст* й ін. «Жіночих» слів значно менше: існує лише окреме слово **амазонка, амазонянка** для інших слів пропонується квазідефініція «жін. до...», наприклад «авторка – жін. до автор». Коли, наприклад, говорять про групу людей різної статі, використовують слово чоловічого роду в множині: *актори, абітурієнти, акваріумісти* тощо.

Для назв людей за професійною ознакою у СУМ-20 [3] часто подають лише одне слово, і воно, як видно з таблиці 1, чоловічого роду.

Досліджений матеріал уможливило зробити висновок про те, що в СУМ-20 пояснення лексичного поняття виступає тільки як тлумачення слова-назви професії в чоловічому роді, стосовно ж статі, поняття «особистість» і «чоловік» ототожуються, жіночі форми зазвичай є похідними від

чоловічих. З боку лінгвокультурологічного підходу, який передбачає вивчення чоловічого і жіночого як базових культурних гендерних основ, можна не тільки визначити обумовлену статтю специфіку мови, а також виявити універсальні та культурно-специфічні гендерні стереотипи, зафіксовані в мові. У СУМ-20 реєстрові одиниці на букву А, пов'язані з гендером, демонструють вторинність жіночого статусу стосовно до чоловічого, стереотипну репрезентацію обох статей, що призводить до обмеженості гендерних уявлень, а отже, в словникових гніздах виявляється певна гендерна асиметрія.

З урахуванням змін, зафіксованих в Українському правописі-2019, з опертям на § 32, п. 4 (Правопис не пропонує ніяких жіночих назв посад чи професій. Він тільки подає суфікси, за допомогою яких ті назви можна утворити):

«За допомогою суфіксів **-к-**, **-иц-(я)**, **-ин-(я)**, **-ес-** та ін. від іменників чоловічого роду утворюємо іменники на означення осіб жіночої статі.

Найуживанішим є суфікс **-к-**, бо він поєднуваний з різними типами основ: *авторка, дизайнерка, директорка, редакторка, співачка, студентка, фігуристка* та ін.

Суфікс **-иц-(я)** приєднуємо насамперед до основ на **-ник**: *верстальниця, набірниця, порадниця* та **-ень**: *учениця*.

Суфікс **-ин-(я)** сполучаємо з основами на **-ець**: *кравчиня, плавчиня, продавчиня*, на приголосний: *майстриня, філологиня; бойкіня, лемкіня*.

Суфікс **-ес-** рідковживаний: *дияконеса, патронеса, поетеса*» [4], у СУМ-20 мали би бути зафіксовані такі відповідники назв людей за професійною ознакою (таблиця 2):

Отже, якщо *авторка, автоматниця* чи *абатиса* й до сьогодні нікого не дивували, то слова *астрономкиня, адвокатеса, астромедикиня* поки що здаються дещо незвичними, однак, якщо укласти Українського правопису-2019, вважають зазначені вище суфікси цілком закономірними для української мови, мовці мають послуговуватися ними у власному мовленні.

Таким чином, щоб уживання фемінітивів на позначення професій і посад у мовленні стало нормативним, вони мають бути: 1) зафіксовані у словниках, зокрема СУМ-20; 2) віддзеркалені в класифікаторі професій, у якому, як видно з рис. 3, фемінітиви й до сьогодні не мають належного місця (*керівник* – не *керівниця*, *заступник* – не *заступниця*, *секретар* – не *секретарка* й т. ін., натомість, наприклад, є *медична сестра (медичний брат)* й ін.).

ЗМІНА № 9
Сторінка 5
Усього сторінок 9
Директива «УНЕСТИ»

ДК 003:2010

Директива	Код КП	Код ЗКППТР	Випуск ДСКП	Професійна назва роботи
У	1120.1			Керівник Апарату Офісу Президента України
У	1120.4			Голова касаційного суду у складі Верховного Суду
У	1120.4			Заступник голови касаційного суду у складі Верховного Суду
У	1120.4			Секретар Великої Палати Верховного Суду
У	1120.4			Секретар Пленуму Верховного Суду
У	1120.4			Секретар судової палати касаційного суду у складі Верховного Суду
У	1210.1			Директор (начальник, завідувач, інший керівник) філіалу (філії)
У	1229.1			Помічник Президента України

Рис. 3. Фрагмент змін, унесених до класифікатора професій 18.08.2020 року

З вищезазначеного можемо висновувати, що вживання фемінітивів, урегульоване Українським правописом-2019, може бути нормативним лише в усному мовленні, оскільки більшість їх ні довідковими джерелами (зокрема, СУМ-20), ні класифікатором професій не зафіксовані. До того ж, гендерну асиметрію спостерігаємо і в текстах підручників з української мови, з якими на часі працюють вчителі в закладах середньої освіти [2].

Переконані, що, якщо найближчим часом не врегулювати означене питання в нормативних документах, проблема гендерної рівності в цілому й гендерно нейтральних професій зокрема так

Таблиця 1

Назви людей за професійною ознакою у СУМ-20 (розділ на букву «А»)

«Чоловічі» назви професій (маскулінитиви)	↔	«Жіночі» назви професій (фемінітиви)	«Чоловічі» назви професій (маскулінитиви)	↔	«Жіночі» назви професій (фемінітиви)	«Чоловічі» назви професій (маскулінитиви)	↔	«Жіночі» назви професій (фемінітиви)
абат	↔	абатиса	агролісомеліоратор	↔	альпініст	альпініст	↔	альпіністка
абітурієнт	↔	абітурієнтка	агромеліоратор	↔	альтист	альтист	↔	альтистка
абстракціоніст	↔	абстракціоністка	агрометеоролог	↔	американіст	американіст	↔	американістка
абсурдист	↔	абсурдистка	агроном	↔	агрономка	аналітик	↔	
авангардист	↔		агротехнік	↔	агрономка	анатом(анатоміст)	↔	
аварійник	↔		агрофізик	↔		андролог	↔	
авіабудівник	↔		агрохімік	↔		анестезіолог	↔	
авіадесантник	↔		адвокат	↔		аніматор	↔	
авіадиспетчер	↔		ад'юкт	↔		анкетер	↔	
авіаконструктор	↔		ад'ютант	↔	ад'ютантка	антиквар	↔	
авіамеханік	↔		адміністратор	↔	адміністраторка	антрополог	↔	
авіамоделіст	↔	авіамоделістка	адмірал	↔		антропоніміст	↔	
авіатехнік	↔		аерокосмогеолог	↔		аптекарь	↔	аптекарька
авіатор	↔		аеролог	↔		арбітр	↔	
авіаційник	↔		аеромеханік	↔		арлекін	↔	
автоаматор	↔	автоаматорка	аеронавт	↔		армієць	↔	
автобіограф	↔		аероном	↔		артилерист	↔	
автобудівник	↔		айкідодіст	↔		артист	↔	артистка
автогонщик	↔		академік	↔		артілець	↔	артільниця
						(артільник)		
автодизайнер	↔		академік-секретар	↔		археолог	↔	
автодиспетчер	↔		академіст	↔		архієпископ	↔	
автоінспектор	↔		акванавт	↔		архієрей	↔	
автокранівник	↔		аквареліст	↔	акварелістка	архімандрит	↔	
автолюбитель	↔	автолюбителька	акваріуміст	↔		архітектор	↔	
автомаляр	↔		аквізитор	↔		аспірант	↔	аспірантка
автоматик	↔	автоматниця	акліматизатор	↔		астробіолог	↔	
автомеханік	↔		акомпаніатор	↔	акомпаніаторка	астрогеограф	↔	
автомобілебудівник	↔		акордеоніст	↔	акордеоністка	астрогеолог	↔	
автомобіліст	↔	автомобілістка	акробат	↔		астролог	↔	
автооператор	↔		актор	↔	акторка (актриса)	астромедик	↔	
автор	↔	авторка	акустик	↔		астроном	↔	астрономка
авторемонтник	↔		акушер	↔	акушерка	астрофізик	↔	
автослюсар	↔		акцентолог	↔		астрофотограф	↔	
автотранспортник	↔		акціонер	↔	акціонерка	асфальтний	↔	асфальтниця
агент	↔		алебардист	↔		аташе	↔	
агітатор	↔	агітаторка	алгебраїст(алгебрист)	↔		атомник	↔	
агломератник	↔		алерголог	↔		аудитор(аудитор)	↔	
аграрник (аграрій)	↔		алмазник	↔		аукціоніст	↔	
агрегатник	↔		алхімік	↔		африканіст	↔	африканістка
агробіолог	↔		альголог	↔				

і залишитися остаточно не розв'язаною, а посади й надалі будуть маркуватися мовцями як «чоловічі» й «жіночі».

Висновки. Перешкоди до закріплення фемінітивів в узусі й нормі мають не тільки лінгвістичний, а й соціокультурний та психологічний аспекти. Наше дослідження засвідчило, що досить часто опір уживанню фемінітивів чинять самі жінки, які, на нашу думку, побоюються, що форми жіночого роду знецінюють їхні професійні та ділові якості. Водночас ми переконані, що про-

цес фемінізації мови неминучий, оскільки в суспільстві зростає запит на реальну, а не декларовану рівність між чоловіками і жінками, а мовна рівність є зокрема виявом гендерної.

Як засвідчив кількісний аналіз, усі лексеми на позначення професій і посад можуть утворювати форму або форми жіночого роду, проте визнання їх у суспільстві відбувається повільно через різні обставини. Очевидно, що жоден мовний феномен не може негайно стати нормою, однак варто визнати, що на сьогодні необхідність фемі-

Таблиця 2

**Назва людей за професійною ознакою, які мали би бути зафіксовані у СУМ-20
(розділ на букву «А»)
з опертям на Український правопис-2019**

«Чоловічі» назви професій (маскулінитиви)	↔	«Жіночі» назви професій (фемінітиви)	«Чоловічі» назви професій (маскулінитиви)	↔	«Жіночі» назви професій (фемінітиви)	«Чоловічі» назви професій (маскулінитиви)	↔	«Жіночі» назви професій (фемінітиви)
абат	↔	абатиса	аероліометіоратор	↔	аероліометіораторка	альпініст	↔	альпіністка
абітурієнт	↔	абітурієнтка	аеромеліоратор	↔	аеромеліораторка	альтист	↔	альтистка
абстракціоніст	↔	абстракціоністка	аерометеоролог	↔	аерометеорологка	американіст	↔	американістка
абсурдист	↔	абсурдистка	агроном	↔	агрономка	аналітик	↔	аналітичка
авангардист	↔	авангардистка	агротехнік	↔	агротехнічка	анатом	↔	анатомка
аварійник	↔	аварійниця	агрофізик	↔	агрофізикка	(анатоміст)		
авіабудівник	↔	авіабудівниця	агрохімік	↔	агрохімічка	андролог	↔	андрологиня
авіадесантник	↔	авіадесантниця	адвокат	↔	адвокатеса	анестезіолог	↔	анестезіологиня
авіадиспетчер	↔	авіадиспетчерка	ад'юнкт	↔	ад'юнктеса (ад'юнктка)	аніматор	↔	аніматорка
авіаконструктор	↔	авіаконструкторка	ад'ютант	↔	ад'ютантка	анкетер	↔	анкетерка
авіамеханік	↔	авіамеханічка	адміністратор	↔	адміністраторка	антиквар	↔	антикварка
авіамоделіст	↔	авіамоделістка	адмірал	↔	адміралка	антрополог	↔	антропологиня
авіатехнік	↔	авіатехнічка	аерокосмогеолог	↔	аерокосмогеологиня	антропоміст	↔	антропомістка
авіатор	↔	авіаторка	аеролог	↔	аерологиня	аптекарь	↔	аптекарька
авіаційник	↔	авіаційниця	аеромеханік	↔	аеромеханічка	арбітр	↔	арбітриня
автоаматор	↔	автоаматорка	аеронавт	↔	аеронавка (аеронавтка)	арлекін	↔	арлекінка
автобіограф	↔	автобіографія	аероном	↔	аерономка	армієць	↔	армійчиня
автобудівник	↔	автобудівниця	айкідойст	↔	айкідойстка (айкідойстка)	артилерист	↔	артилеристка
автогонщик	↔	автогонщиця	академік	↔	академічка	артист	↔	артистка
автодизайнер	↔	автодизайнерка	академік-секретар	↔	академічка-секретарка	артілець	↔	артільниця
аводиспетчер	↔	аводиспетчерка	академіст	↔	академістка (академістка)	археолог	↔	археологиня
автоінспектор	↔	автоінспекторка	акванавт	↔	акванавтка (акванавтка)	архієпископ	↔	архієпископня
автокранівник	↔	автокранівниця	аквареліст	↔	акварелістка	архієрей	↔	архієрейка
автолюбитель	↔	автолюбителька	акваріуміст	↔	акваріумістка	архімандрит	↔	архімандритка
автомаляр	↔	автомалярниця (автомалярка)	аквізитор	↔	аквізиторка	архітектор	↔	архітекторка
автоматник	↔	автоматниця	акліматизатор	↔	акліматизаторка	аспірант	↔	аспірантка
автомеханік	↔	автомеханічка	аккомпаніатор	↔	аккомпаніаторка	астробіолог	↔	астробіологиня
автомобілебудівник	↔	автомобілебудівниця	акордеоніст	↔	акордеоністка	астрогеограф	↔	астрогеографія
автомобіліст	↔	автомобілістка	акробат	↔	акробатка	астрогеолог	↔	астрогеологиня
автооператор	↔	автооператорка	актор	↔	акторка (актриса)	астролог	↔	астрологиня
автор	↔	авторка	акустик	↔	акустичка	астромедик	↔	астромедичка
авторемонтник	↔	аторемонтниця	акушер	↔	акушерка	астронавт	↔	астронавка
автослюсар	↔	автослюсарка	акцентолог	↔	акцентологиня	астроном	↔	астрономка
автотранспортник	↔	автотранспортниця	акціонер	↔	акціонерка	астрофізик	↔	астрофізичка
агент	↔	агентка (агентка)	алебардист	↔	алебартистка	астрофотограф	↔	астрофотографія
агітатор	↔	агітаторка	алгебраїст	↔	алгебраїстка	асфальтник	↔	асфальтниця
агломератник	↔	агломератниця	алерголог	↔	алергологиня	аташе	↔	аташеса
аграрник (аграрій)	↔	аграрниця	алмазник	↔	алмазниця	атомник	↔	атомниця
агрегатник	↔	агрегатниця	алхімік	↔	алхімічка	аудитор	↔	аудиторка
агробіолог	↔	агробіологиня	альголог	↔	альгологиня	(аудитор)		
						аукціоніст	↔	аукціоністка
						африканіст	↔	африканістка

нізації назв професій, посад, наукових ступенів і вчених звань, титулів тощо має бути визнана не лише державними й політичними інститутами, а й зафіксована нормативними документами. Як видно з дослідження, подекуди кодифікація мови перестає бути прерогативою спеціалізованих наукових установ, які видають словники, довідники та граматики, і потрапляє до сфери діяльності виконавчої влади, яка регламентує за допомогою нормативно-правових актів використання мови в законодавчій та адміністративній галузях. При

цьому документи, видані державними органами, мають обов'язковий, прескриптивний характер на відміну від довідників та словників, які мають дескриптивний характер і нічого не нав'язують.

Мова – живий організм. Вона постійно розвивається, шукає нові форми й значення, приймає і відкидає ті чи ті слововживання. Те, що сьогодні здається неможливим, неприйнятним для слуху, упродовж десятиріччя стане звичним і природним або буде забуте, якщо мова не прийме ту чи іншу лексичну одиницю.

Список літератури:

1. Зміна № 9 до класифікатора професій ДК 003:2010 від 18.08.2020. URL: <https://cutt.ly/pWgMpKR> (дата звернення: 01.10.2021).
2. Кулик О. Д. Гендерна асиметрія в підручниках з української мови: пошуки гармонії. *Trends in the Development of Practice and Science. Abstracts of XV International Scientific and Practical Conference*. Oslo, Norway. December 28–31, 2021. Рр. 311–314.
3. Словник української мови online. URL: <http://services.ulif.org.ua/expl> (дата звернення: 25.10.2021).
4. Український правопис / Українська національна комісія з питань правопису. Київ, 2019. 282 с. URL: <https://cutt.ly/nOKLEKq> (дата звернення: 27.10.2021).

Kulyk O. D. OCCUPATIONAL GENDER-MARKED VOCABULARY IN THE LEXICOGRAPHICAL REFLECTION (AS EXEMPLIFIED BY AN EXTRACT FROM DUL 20)

This article highlights manifestation of gender stereotypes in regulatory documents and reliable reference sources.

The latest edition of the Ukrainian orthography published in 2019 is the first document ever to have standardized the use of feminine gender-specific job titles (feminitives), but even today there have been no legislative changes in the list of occupations. In spite of the fact that the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture approved the order No. 9 on amendments to the occupational classification on 18.08.2020, only inclusion of gender-neutral terms denoting certain occupations can be observed so far. This is also true in regard to reliable reference sources, in particular, the Dictionary of Ukrainian Language in 20 Volumes (DUL 20). Among registry entries for letter A, we have discovered 120 words denoting gender-related jobs which included 90 masculinitives (male-gender terms), 30 terms of both male and feminine nature (masculinitives and feminitives), and 0 terms that were exclusively feminitives (feminine-specific only). Such disproportion can be explained by the historically developed peculiarities in distribution of professional activity that has been largely dominated by male sex. That is why for 12 masculinitives (male-gender terms) only 4 corresponding feminitives can be found. We have found out that the dictionary entries illustrate a visible asymmetry between the terms denoting male and female jobs, hobbies and pastimes.

With account of the changes recorded in the Ukrainian Orthography 2019, and with reference to Paragraph 32, subparagraph 4 (The Orthography does not suggest any feminine gender-specific job titles but only lists suffixes which can be used to create such terms), a selection of feminitives that may be recorded in DUL 20 has been proposed. The conclusion has been made that for the use of feminitives denoting positions and job titles to become standardized, these terms have to be: 1) represented in the occupational classification; 2) recorded in dictionaries, particularly in DUL 20.

Key words: *gender equality, the Ukrainian language, names of people by occupation, occupational classification, the Dictionary of Ukrainian Language in 20 Volumes.*